

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2016

Vårgårda kommun

*Anela Cmajcanin
Auktoriserad revisor*

Elinore Fahlgren

Emil Biström

Mars 2017

pwc

Innehåll

1.	Sammanfattning	2
2.	Inledning	4
2.1.	Syfte och revisionsfrågor	4
2.2.	Revisionskriterier	5
3.	Granskningsresultat	6
3.1.	Förvaltningsberättelsen.....	6
3.1.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	6
3.1.1.1.	Iakttagelser	6
3.1.2.	God ekonomisk hushållning	8
3.2.	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag	9
3.2.1.	Iakttagelser	9
3.2.2.	Bedömning.....	10
3.3.	Rättvisande räkenskaper	10
3.3.1.	Iakttagelser	10
3.3.2.	Bedömning.....	11
4.	Revisionell bedömning.....	12

1. *Sammanfattning*

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens årsredovisning för 2016. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2016.

Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans och det finns inga underskott från tidigare år att återhämta. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i huvudsak innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Utvärdering avseende den ekonomiska ställningen bör dock utvecklas för att mer svara mot lagstiftarens intentioner.

- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Samtliga tre finansiella mål bedöms som uppfyllda.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall delvis är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Av de 30 verksamhetsmässiga målen bedöms 14 (47 %) som uppfyllda och två mål (6 %) som delvis uppfyllda och resterande 14 (47 %) som ej uppfyllda. Det är framförallt områdena organisation, skola och miljö som uppvisar mycket låg eller låg målpåfyllelse.

- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande med undantag för redovisning av medel erhållna för flyktingverksamheten. Enligt beslut i KF (2016 § 6) skall erhållna intäkter matchas mot faktiska kostnader för flyktingverksamheten gällande ensamkommande barn (EKB). Principen har tillämpats tidigare år för andra medel inom flyktingverksamheten innebärande att medlen balanseras över högst en femårsperiod.

Under 2016 har Vårgårda kommun erhållit 12 mnkr mer i bidrag än redovisade kostnader för EKB. Dessa medel har tillsammans med motsvarande överskott från 2015 (2,3 mnkr) balanserats för att nyttjas till kommande år i enlighet med KF:s beslut. Fullmäktiges beslut strider emellertid mot god redovisningssed såsom uttolkat av Rådet för kommunal redovisning. Därutöver finns ytterligare 6,4 mnkr ackumulerade i balansräkningen avse-

ende andra ersättningar för flyktingverksamheten vilka också balanseras och resultatförs över en femårsperiod i stället för över en maximal 24 månaders period.

De sammantagna beloppen (20,7 mnkr) är i och med 2016 års summa väsentligt varför årsredovisningen inte ger en rättvisande bild över årets resultat. Årsredovisningen bör därför korrigeras före den fastställs av fullmäktige.

2. Inledning

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner och lands-ting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är Kommunstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

2.1. Syfte och revisionsfrågor

Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inklusive. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om. Granskning av resultatsammanställning för VA-verksamheten och renhållningsverksamheten omfattas inte av denna granskning.

Nämndernas rapportering till fullmäktige har granskats såsom den presenteras i årsredovisningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionsledning för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma. Vårt uppdrag omfattar inte en granskning och prövning om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med kommunens/landstingets ekonomikontor. Granskningen har utförts enligt god revisionsledning med utgångspunkt i SKYREV:s utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting". Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts beroende på om vägledningen har beaktats i årets revisionsplan. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning och granskning av räkenskapsmaterial.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på det utkast till årsredovisning som presenterades 2017-03-24. Kommunstyrelsen fastställer årsredovisningen 2017-03-29 och fullmäktige behandlar årsredovisningen 2017-04-12.

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef och redovisningsansvarig.

2.2. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktiges beslutade mål om god ekonomisk hushållning

3. Granskningsresultat

3.1. Förvaltningsberättelsen

I KRL kapitel 4 anges att förvaltningsberättelsen ska innehålla:

- En översikt över utvecklingen av kommunens verksamhet med mera § 1.
- Väsentliga personalförhållanden (bl a sjukfrånvaro) § 1a.
- Samlad redovisning av investeringsverksamheten (investeringsredovisning) § 2
- Förhållandet mellan utfallet och den fastställda budgeten för den löpande verksamheten (driftredovisning) § 3
- Årets resultat efter balanskravsjusteringar samt detta resultat med justering av förändring av resultatutjämningsreserven § 3a
- Hantering av balanskravet § 4
- Utvärdering av den ekonomiska ställningen § 5
- Utvärdering av om målen för god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts § 5.

I KRL kapitel 8 anges att det ska vara en gemensam förvaltningsberättelse - även sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer ska ingå, det vill säga de kommunala bolagen.

I RKR 7.1 anges att förvaltningsberättelsen ska innehålla upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser.

Nedan kommenteras några delar närmare.

3.1.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1.1. Iakttagelser

Översikt av utvecklingen av kommunens verksamhet

I förvaltningsberättelsen anges väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret. I avsnittet "omvärldsanalys" behandlas utvecklingen för ekonomi, befolkning, bostadsmarknad, näringsliv och arbetsmarknad. Avsnittet innefattar även en känslighetsanalys.

Väsentliga personalförhållanden (bl a sjukfrånvaro)

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas – det vill säga frånvaron specificerad på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. I avsnittet "Medarbetare i kommunen" lämnas bland annat även information om personalstruktur, försörjning, arbetsmiljö och utbildningsinsatser.

Investeringsredovisning

Årets investeringar redovisas kortfattat samlat i förvaltningsberättelsen. I den ekonomiska redovisningen finns en investeringsredovisning – på såväl nämnds- som detaljerad

projektnivå – där det framgår ursprunglig budget, ombudgeteringar, utfall och avvikelse. Totalt uppgår investeringsbudgeten till 143,3 mnkr – därav 68,6 mnkr i ombudgeteringar från tidigare år. Slutligt utfall blev 71,8 mnkr, vilket ger en utnyttjandegrad om cirka 50 %. Investeringsredovisningen är kommenterad.

Kommunens investeringsredovisning avviker från kraven i förarbetena till KRL (4 kap § 2) då det gäller totalkalkyl för fleråriga projekt samt en prognos avseende färdigställande. Vi rekommenderar att investeringsredovisningen kompletteras med dessa uppgifter.

Driftredovisning

I förvaltningsberättelsen kommenteras nämndernas driftredovisning kortfattat – företrädesvis avseende budgetavvikelse. I den ekonomiska redovisningen finns en driftredovisning i där det framgår ursprunglig budget, ombudgeteringar, lönerevision, total budget, utfall och avvikelse. Driftredovisningen avslutas med att visa sambandet med resultaträkningen.

Driftredovisningen är kommenterad. Vi rekommenderar att driftredovisningen kompletteras med uppgift om föregående års utfall.

Balanskravsresultat

Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning i enlighet med KRL. Kommunen uppfyller lagstadgat balanskrav och har inget underskott från tidigare år att återställa.

Utvärdering av ekonomisk ställning

I den ekonomiska analysen redovisas och kommenteras ekonomiska nyckeltal. Redovisning sker enligt den så kallade RK-modellen (Resultat-Kapacitet och Risk-Kontroll). Redovisning sker oftast i ett femårsperspektiv. Det sker även en avstämning gentemot de finansiella målen. Förvaltningsberättelsen innehåller dock inget specifikt avsnitt benämnt "Utvärdering av ekonomisk ställning".

Gemensam förvaltningsberättelse

I förvaltningsberättelsen saknas såväl en beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation som särskilda upplysningar om ekonomi och verksamhet i koncernföretag i enlighet med RKR 8.2.

Pensionsredovisning

I förvaltningsberättelsen redovisas upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i enlighet med RKR 7.1 som en del av uppföljningen av fullmäktiges föreskrifter om förvaltningen av pensionsmedel. Även upplysningar avseende särskild avtalspension och visstidspensioner enligt RKR 2.1 redovisas. Ytterligare upplysningar lämnas i not till balansräkningen.

3.1.1.2. Bedömning

Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vi ser dock att redovisningen avseende utvärdering av den ekonomiska ställningen kan förbättras för att mer svara mot lagstiftarens intentioner. Upplysningar som bör framgå är ekonomin under ett längre perspektiv. De kommunala bolagen bör ingå och likaså kan jämförelser med andra

kommuner göras. Kopplingen bör göras tydligare till hur framtida utmaningar kommer att påverka kommunens ekonomi och prioriteringar inom olika områden.

För att bättre svara mot RKR 8.2 bör särskilda upplysningar och analys hela ”koncernen” utvecklas.

3.1.2. God ekonomisk hushållning

3.1.2.1. Iakttagelser

Finansiella mål

I årsredovisningen görs en avstämning mot kommunens finansiella mål som fastställts av fullmäktige *Budget och Verksamhetsplan 2016-2018*:

Finansiella mål	Utfall 2016	Måluppfyllelse
Resultatet ska uppgå till minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag.	Resultatet uppgår till 1,9 % 2016.	Målet bedöms vara delvis uppfyllt. Målet var satt till 2,2 % i budget 2016. Under de senaste fem åren uppgår resultatet till 2 % vilket är i nivå med kommunens långsiktiga målsättning.
Nettoinvesteringarna ska under budgetperioden finansieras med egna medel.	Självfinansieringsgrad av investeringarna är 51,3 %.	Målet bedöms vara delvis uppfyllt. Målet var satt till 48 % i budget 2016.
Soliditeten ska minst uppgå till budgeterad nivå.	Soliditeten uppgår till 51,8 % 2016.	Målet bedöms vara uppfyllt. Målet var satt till 51 % i budget 2016.

Mål för verksamheten

I årsredovisningen görs en avstämning mot kommunens verksamhetsmål som fastställts i *Budget och Verksamhetsplan 2016-2018*. Nedan presenteras en sammanställning utefter de målområden som kommunfullmäktige har beslutat om (exklusive ekonomi/ finansiering):

Målområde	Antal mål	Utfall 2016, andel helt eller delvis uppfyllda mål	Kommentar PwC
Attraktivt boende	3	67 %	Målet om att antalet villor/lägenheter ska öka till målvärde 80 uppfylls ej.
Hållbar miljö	5	40 %	Målen om ökad andel ekologiska livsmedel, andelen gasbilar samt återvinning uppfylls ej.
Utvecklande skola	7	43 %	Målen om ranking, elevernas syn på skolan, genomströmning i

			gymnasiet samt besökare på kulturevenemang i bibliotek uppfylls ej.
Konkurrenskraftigt näringsliv	5	80 %	Målet om antalet UF-företag uppfylls ej.
Omsorg	7	72 %	Målen om brukarbedömningarna i särskilda boenden och antalet unga med ekonomiskt bistånd uppfylls ej.
Organisation	3	0 %	Inget av målen uppfylls.
Summa	30	53 %	Två av målen bedöms vara delvis uppfyllda. 14 av målen uppfylls ej.

Granskningen visar att 14 mål (47 %) bedöms som uppfyllda, två mål (6 %) som delvis uppfyllda och resterande 14 (47 %) som ej uppfyllda. Det är framförallt områdena organisation, skola och miljö som uppvisar mycket låg eller låg måluppfyllelse. Uppföljningen av målen är informativ. Varje mål analyseras och förbättringsförslag lämnas för samtliga mål.

3.1.2.2. Bedömning

Vi bedömer att samtliga finansiella mål uppnås under 2016.

När det gäller verksamhetsmålen gör vi med ledning av vad som anges i årsredovisningen inte någon annan bedömning.

3.2. Nämndernas redovisning av sitt uppdrag

Av KL 3:15 framgår att nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag och fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

3.2.1. Iakttagelser

Majoriteten av den information som lämnas i årsredovisningen utgörs av Kommunstyrelsens verksamhetsområde. Årsredovisningen innehåller även ett avsnitt benämnt "Mynighetsnämnder".

För Kommunstyrelsens förvaltning redogörs för enheternas uppdrag och resultat. Vidare finns ett avsnitt benämnt "Volym- och nyckeltal". Redovisningen är kommenterad och

visar utfall 2015, budget och utfall 2016. Även för myndighetsnämnderna lämnas verksamhet och nyckeltal.

3.2.2. *Bedömning*

Vi bedömer att uppföljningen är ändamålsenlig.

3.3. **Rättvisande räkenskaper**

3.3.1. *Iakttagelser*

Resultaträkning

Resultaträkningen är uppställd enligt KRL 5.1 och omfattar tillräckliga noter.

Resultaträkningen redovisar i allt väsentligt kommunens intäkter och kostnader för året samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Jämförelse med föregående år lämnas för varje delpost.

Årets resultat uppgår till 11,1 mnkr att jämföra med budgeterat 12,7 mnkr. Resultat medför därför en negativ avvikelse mot budget med 1,6 mnkr. Noterbart är att följande större – ej budgeterade – poster påverkat årets resultat positivt:

- Generellt statsbidrag avseende flyktingsituationen, 4,9 mnkr
- Bidrag från Boverket, 4,6 mnkr.

Nedanstående poster har däremot haft negativ påverkan:

- Avgiftsbestämd ålderspension, inklusive löneskatt 4,2 mnkr
- Nedskrivning av Kesbergskolan, 2,5 mnkr.
- Utrangering av Vårbergskolan, 1,7 mnkr

Under 2016 har Vårgårda kommun erhållit 12 mnkr mer i bidrag än redovisade kostnader för EKB. Dessa medel har tillsammans med motsvarande överskott från 2015 (2,3 mnkr) balanserats för att nyttjas till kommande år i enlighet med KF:s beslut. Fullmäktiges beslut strider emellertid mot god redovisningssed såsom uttolkat av Rådet för kommunal redovisning. Därutöver finns ytterligare 6,4 mnkr ackumulerade i balansräkningen avseende andra ersättningar för flyktingverksamheten vilka också balanseras och resultatförs över en femårsperiod i stället för över en maximal 24 månaders period.

Balansräkning

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter.

Balansräkningen redovisar i allt väsentligt kommunens tillgångar, avsättningar och skulder per balansdagen. Balansposterna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har värderats enligt principerna i KRL.

Som framgår ovan avviker Vårgårda kommun från god redovisningssed när det gäller redovisning av statsbidrag avseende flyktingverksamheten. Totalt finns nu 20,7 mnkr upptagna i balansräkningen.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är uppställd enligt gällande rekommendation. Den omfattar tillräckliga noter. Överensstämmelse med övriga delar av årsredovisningen finns.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte kommunens räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer god redovisningssed.

Enligt RKR 8.2 ska en gemensam förvaltningsberättelse upprättas som omfattar kommunens samlade verksamhet.

3.3.2. Bedömning

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Räkenskaperna är uppräntade enligt god redovisningssed.

Som frångår ovan finns avvikelse främst när det gäller balansering avseende flyktingbidrag.

Vi bedömer att kommunen till övervägande del följer vad som anges i KRL samt vad som i övrigt kan betraktas som god redovisningssed. Kraven på tilläggsupplysningar är ibland tämligen omfattande och vi ser att dessa kan förbättras när det gäller:

RKR 8.2 Sammanställd redovisning, bland annat redovisning avseende ekonomiska engagemang.

4. *Revisionell bedömning*

Vår samlade bedömning är att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed.

Vi bedömer att

- årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans och det finns inga underskott från tidigare år att återhämta. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i huvudsak innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Utvärdering avseende den ekonomiska ställningen bör dock utvecklas för att mer svara mot lagstiftarens intentioner.
- årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Samtliga tre finansiella mål bedöms som uppfyllda.
- med ledning av vad som framgår i årsredovisningen har vi ingen avvikande uppfattning avseende uppfyllelsegraden för verksamhetsmålen.
- räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande med undantag för redovisning av medel erhållna för flyktingverksamheten. Enligt beslut i KF (2016 § 6) skall erhållna intäkter matchas mot faktiska kostnader för flyktingverksamheten gällande ensamkommande barn (EKB). Principen har tillämpats tidigare år för andra medel inom flyktingverksamheten innebärande att medlen balanseras över högst en femårsperiod.

Under 2016 har Vårgårda kommun erhållit 12 mnkr mer i bidrag än redovisade kostnader för EKB. Dessa medel har tillsammans med motsvarande överskott från 2015 (2,3 mnkr) balanserats för att nyttjas till kommande år i enlighet med KF:s beslut. Fullmäktiges beslut strider emellertid mot god redovisningssed såsom uttolkat av Rådet för kommunal redovisning. Därutöver finns ytterligare 6,4 mnkr ackumulerade i balansräkningen avseende andra ersättningar för flyktingverksamheten vilka också balanseras och resultatförs över en femårsperiod i stället för över en maximal 24 månaders period.

De sammantagna beloppen (20,7 mnkr) är i och med 2016 års summa väsentligt varför årsredovisningen inte ger en rättvisande bild över årets resultat. Årsredovisningen bör därför korrigeras före den fastställs av fullmäktige.

2017-03-22

Fredrik Carlsson
Uppdragsledare

Anela Cmajcanin
Projektledare